

Aan:

De voorzitter en leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

25 September 2026,

Betreft: verzoek om parlementaire aandacht voor bestuurlijke verhoudingen, politieke neutraliteit en democratische waarborgen op Bonaire

Geachte voorzitter, geachte leden van de commissie,

Namens Union Patriótico Boneriano (UPB) wenden wij ons tot u naar aanleiding van de brief van staatssecretaris Eric van der Burg van 24 september 2026 aan de gezaghebber van Bonaire, waarin de staatssecretaris op grond van artikel 213 WolBES om bericht en raad verzoekt over de bestuurlijke situatie op Bonaire.

UPB hecht grote waarde aan goed bestuur, bestuurlijke continuïteit, een professioneel en onafhankelijk ambtelijk apparaat en integere politieke besluitvorming. Juist daarom maken wij ons zorgen over de wijze waarop de huidige situatie op Bonaire in toenemende mate wordt gekwalificeerd en geïnterpreteerd, terwijl essentiële feiten en vragen tot op heden onvoldoende zijn opgehelderd.

Wij verzoeken de Tweede Kamer daarom kritisch te kijken naar zowel de feitelijke grondslag van de brief van de staatssecretaris als naar de rol en handelwijze van de verschillende instituties die hierbij betrokken zijn.

1. Politieke dynamiek is niet automatisch bestuurlijke ontwrichting

Op Bonaire hebben zich de afgelopen periode verschillende politieke ontwikkelingen en wijzigingen in samenwerkingsverbanden voorgedaan. UPB ontkent dit niet en neemt verantwoordelijkheid voor haar eigen politieke besluiten.

Het beëindigen van vertrouwen in een politieke samenwerking, het aangaan of beëindigen van coalities en het voeren van politieke oppositie behoren echter tot het normale functioneren van een parlementaire democratie.

Een politieke partij moet de vrijheid behouden om haar steun aan een samenwerking in te trekken wanneer zij meent dat voortzetting daarvan politiek of bestuurlijk niet langer verantwoord is.

Het baart ons daarom zorgen wanneer dergelijke politieke ontwikkelingen zonder een duidelijke en objectieve maatstaf worden verbonden aan termen als “bestuurlijke instabiliteit”, “stilstand” of risico's voor de continuïteit van het openbaar bestuur.

[Handwritten signature]

Politieke verandering is niet hetzelfde als bestuurlijke ontworping.

Wanneer het tegendeel wordt gesteld, moet duidelijk worden gemaakt op basis van welke concrete en verifieerbare feiten die conclusie wordt getrokken.

2. Ernstige uitspraken over mogelijke politieke inmenging zijn niet opgehelderd

Bijzonder zorgwekkend zijn de uitlatingen over signalen van "mogelijke politieke inmenging" in het ambtelijk apparaat.

Vanuit de lokale politiek zijn naar aanleiding van deze uitspraken vragen gesteld om duidelijkheid te verkrijgen over de aard, herkomst en feitelijke grondslag van deze vermeende inmenging. Ook is gevraagd of de ernst van deze signalen aanleiding geeft tot onafhankelijk onderzoek.

Voor zover ons bekend, zijn deze vragen tot op heden niet inhoudelijk en afdoende beantwoord. Dat achten wij onaanvaardbaar.

Wanneer een gezaghebber publiekelijk melding maakt van mogelijke politieke inmenging, heeft een dergelijke uitspraak grote gevolgen voor het vertrouwen in politieke partijen, bestuurders en de ambtelijke organisatie.

Dan mag worden verwacht dat ten minste duidelijk wordt gemaakt:

- waarop deze signalen concreet betrekking hebben;
- welke gebeurtenissen of gedragingen als mogelijke politieke inmenging worden aangemerkt;
- op welke periode deze signalen betrekking hebben;
- van wie deze signalen afkomstig zijn;
- of deze informatie is geverifieerd;
- tegen welke politieke ambtsdragers of partijen de verdenking zich eventueel richt;
- en of een onafhankelijk onderzoek heeft plaatsgevonden of zal plaatsvinden.

Het is vanuit democratisch oogpunt bijzonder moeilijk uit te leggen dat lokale volksvertegenwoordigers geen inhoudelijke duidelijkheid verkrijgen, terwijl dezelfde signalen inmiddels kennelijk zwaar genoeg wegen om onderdeel te vormen van een formeel verzoek van de staatssecretaris aan de gezaghebber.

Hierbij komt dat "politieke inmenging" geen wettelijk begrip is. Noch de WolBES, noch de ambtenarenregelgeving voor de BES, noch het Wetboek van Strafrecht BES kent een definitie of een zelfstandige norm onder die noemer. Het begrip bestrijkt een breed spectrum: van de volstrekt legitieme aansturing van de ambtelijke organisatie door het bestuurscollege, die de wet

uitdrukkelijk aan het bestuur opdraagt, tot gedragingen die als ambtsmisbruik of omkoping strafbaar kunnen zijn. Door het begrip zonder enige concretisering te gebruiken, laat de staatssecretaris open waar op dat spectrum de vermeende gedragingen zich bevinden. Het resultaat is dat de lezer het ergste mag invullen, terwijl de afzender zich altijd kan terugtrekken op het voorbehoud dat het slechts om "signalen" ging.

3. Van "mogelijke inmenging" naar maatregelen tegen inmenging

In de brief van 24 september wordt gesproken over signalen van **mogelijke** politieke inmenging. Vervolgens wordt echter gevraagd welke maatregelen worden genomen om politieke inmenging tegen te gaan en hoe deze worden gemonitord. Daarmee dreigt een fundamenteel probleem te ontstaan. Een nog niet onafhankelijk vastgesteld vermoeden lijkt als uitgangspunt te worden genomen voor bestuurlijke maatregelen. UPB is van mening dat de volgorde precies andersom behoort te zijn:

eerst feitenvaststelling, vervolgens beoordeling en pas daarna eventuele maatregelen.

Wanneer deze volgorde wordt omgedraaid, bestaat het gevaar dat vermoedens via bestuurlijke correspondentie gaandeweg de status van vaststaand feit krijgen.

4. Ook het handelen van de gezaghebber moet toetsbaar zijn

De gezaghebber heeft binnen het openbaar lichaam Bonaire een bijzondere en invloedrijke positie. Juist daarom moet zijn optreden zichtbaar onafhankelijk, onpartijdig en toetsbaar zijn.

De afgelopen periode zijn binnen het bestuur vragen gerezen over verschillende beslissingen en voorgenomen beslissingen van de gezaghebber, waarbij de indruk bestaat dat hij in bepaalde aangelegenheden zelfstandig een bestuurlijke richting probeert te bepalen waarvoor binnen het overige bestuur niet noodzakelijkerwijs draagvlak bestaat.

Wij realiseren ons dat hierover verschillende lezingen kunnen bestaan. Juist daarom vragen wij niet dat de Tweede Kamer onze interpretatie zonder meer overneemt.

Wij vragen om **onafhankelijke toetsing**.

Het is immers problematisch wanneer een functionaris enerzijds zelf onderwerp is van discussie over zijn bestuurlijke optreden, anderzijds kwalificaties geeft aan de politieke en bestuurlijke situatie, en vervolgens door de staatssecretaris wordt gevraagd om over diezelfde situatie bericht en raad uit te brengen.

Daarmee kan een gesloten informatiekring ontstaan waarin één functionaris:

- ontwikkelingen signaleert;
- deze ontwikkelingen kwalificeert;

- daarover aan het Rijk rapporteert;
- en vervolgens mogelijk mede de feitelijke grondslag levert voor verder handelen van datzelfde Rijk.

Dat hoeft niet te betekenen dat sprake is van onjuist handelen.

Maar het vereist wel checks and balances.

Wij vragen de Tweede Kamer daarom expliciet:

wie toetst in deze situatie onafhankelijk de juistheid, volledigheid en proportionaliteit van de analyse en het handelen van de gezaghebber zelf?

5. De bijzondere aandacht voor de verkiezingen van maart 2027

De brief van de staatssecretaris verwijst nadrukkelijk naar de eilandsraadsverkiezingen van 17 maart 2027 en naar de periode tot de vorming van een nieuw bestuurscollege. Daarbij wordt gesteld dat moet worden voorkomen dat deze periode door stilstand wordt gekenmerkt.

UPB begrijpt dat bestuurlijke continuïteit belangrijk is. Tegelijkertijd roept deze formulering fundamentele vragen op.

Op basis waarvan wordt aangenomen dat democratische verkiezingen of de periode voorafgaand aan die verkiezingen een bijzonder risico op bestuurlijke stilstand vormen? Welke objectieve indicatoren ondersteunen deze verwachting? En waarom wordt juist in de aanloop naar verkiezingen vanuit het Rijk nadrukkelijk gevraagd om bestaande afspraken en beleidsagenda's veilig te stellen?

Een verkiezing heeft juist tot doel de bevolking opnieuw de mogelijkheid te geven te bepalen welke politieke koers zij wenst.

Het nieuwe democratische mandaat kan overeenkomen met de huidige koers, maar kan daar ook van afwijken. Het is niet aan het Rijk om voorafgaand aan die verkiezingen een politieke of beleidsmatige uitkomst zo ver mogelijk vast te leggen.

6. Zorg over politieke neutraliteit van het Rijk

In dit verband wil UPB een gevoelig maar noodzakelijk punt onder de aandacht van de Tweede Kamer brengen. Binnen de lokale samenleving bestaat toenemende zorg en perceptie dat vanuit Nederlandse bestuurlijke kringen verschillend wordt omgegaan met bestaande politieke partijen enerzijds en nieuwe politieke bewegingen anderzijds.

Daarbij leeft de zorg dat politieke actoren die zich inhoudelijk dicht bij de door Nederland gewenste beleidskoers positioneren op meer welwillendheid, toegang of ondersteuning zouden kunnen rekenen dan partijen die kritischer staan tegenover onderdelen van het Rijksbeleid.

UPB stelt nadrukkelijk niet dat reeds bewezen is dat de Nederlandse regering of Nederlandse overheidsorganisaties een specifieke politieke partij financieel of organisatorisch ondersteunen. Maar de ernst van een dergelijke perceptie - zeker enkele maanden voor verkiezingen - vereist volledige transparantie.

Nederland kan niet enerzijds lokale politici waarschuwen voor politieke inmenging en anderzijds onduidelijkheid laten bestaan over zijn eigen contacten met lokale politieke actoren.

Daarom verzoeken wij de Tweede Kamer de regering volledige openheid te laten geven over:

1. alle bestuurlijke en ambtelijke contacten sinds 1 januari 2025 tussen ministeries, Rijksorganisaties en namens het Rijk optredende functionarissen enerzijds en politieke partijen, nieuwe politieke bewegingen, kandidaat-politici en initiatiefnemers van politieke partijen op Bonaire anderzijds;
2. de aard en het doel van deze contacten;
3. eventuele financiële, organisatorische, strategische, communicatieve of adviserende ondersteuning die direct dan wel indirect is aangeboden of verstrekt;
4. de betrokkenheid van door het Rijk gefinancierde organisaties, consultants, adviseurs of maatschappelijke instellingen bij activiteiten gericht op lokale politieke partijen of politieke bewegingen;
5. de interne richtlijnen die gelden voor contacten van Rijksambtenaren en Rijksvertegenwoordigers met politieke partijen in de aanloop naar lokale verkiezingen;
6. de maatregelen die worden genomen om niet alleen daadwerkelijke politieke beïnvloeding, maar ook iedere redelijke schijn daarvan te voorkomen.

7. Voor Nederland en Bonaire moet dezelfde norm gelden

Wanneer van lokale politici wordt verlangd dat zij zich onthouden van ongeoorloofde beïnvloeding van het ambtelijk apparaat, onderschrijft UPB dat uitgangspunt.

Maar die norm moet wederkerig zijn. Ook van het Rijk mag worden verlangd dat het zich onthoudt van iedere directe of indirecte beïnvloeding van het lokale politieke speelveld. Wanneer "politieke inmenging" als een ernstige aantasting van goed bestuur wordt beschouwd, kan die norm niet uitsluitend van beneden naar boven gelden. Zij moet eveneens gelden van Den Haag naar Bonaire.

8. Constitutionele en historische context

De bestuurlijke verhouding tussen Europees Nederland en Bonaire vindt niet plaats in een historisch vacuüm.

Er bestaat een aanzienlijke institutionele machtsongelijkheid. De Nederlandse regering beschikt over juridische, financiële en bestuurlijke instrumenten die lokale politieke actoren niet hebben.

De gezaghebber is bovendien niet rechtstreeks door de bevolking van Bonaire gekozen, terwijl hij wel een centrale positie inneemt binnen het lokale bestuur en tegelijkertijd een belangrijke informatiebron voor het Rijk kan zijn.

Juist binnen deze bijzondere staatkundige verhouding behoort iedere vorm van Rijksinterventie buitengewoon zorgvuldig, transparant en controleerbaar te zijn. Formele bevoegdheden mogen niet leiden tot een praktijk waarin de lokale democratie ondergeschikt raakt aan bestuurlijke voorkeuren vanuit Den Haag.

9. Verzoek aan de Tweede Kamer

UPB verzoekt de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties daarom om de staatssecretaris om volledige duidelijkheid te vragen en waar nodig zelf nader onderzoek te verrichten.

Wij verzoeken u in het bijzonder:

1. de volledige feitelijke onderbouwing op te vragen van de genoemde signalen van mogelijke politieke inmenging;
2. duidelijkheid te verlangen over de bron, aard en verificatie van deze signalen;
3. te vragen waarom vanuit de lokale politiek gestelde vragen hierover niet inhoudelijk zijn beantwoord;
4. alle relevante correspondentie tussen de gezaghebber en het ministerie van BZK over deze kwestie bij de Kamer te laten overleggen;
5. te laten onderzoeken of de recente handelwijze van de gezaghebber voldoende onafhankelijk en onpartijdig is geweest;
6. erop aan te dringen dat beschuldigingen of signalen van politieke inmenging onafhankelijk worden onderzocht alvorens daarop maatregelen worden gebaseerd;
7. de regering te vragen welke concrete feiten ten grondslag liggen aan de veronderstelling dat richting maart 2027 sprake zou kunnen zijn van bestuurlijke stilstand;
8. volledige transparantie te eisen over contacten van het Rijk met bestaande en nieuw opgerichte politieke partijen en politieke bewegingen op Bonaire;
9. de regering te laten bevestigen dat geen enkele politieke partij of politieke beweging direct of indirect door Nederlandse overheidsorganisaties wordt bevoordeeld;

h scf S 6

10. erop toe te zien dat bestuurlijke instrumenten niet worden gebruikt om het politieke speelveld voorafgaand aan de verkiezingen van 17 maart 2027 te beïnvloeden;
11. te waarborgen dat de uitkomst van de verkiezingen en de daaropvolgende coalitievorming volledig worden gerespecteerd, ook wanneer daaruit een politieke koers voortvloeit die afwijkt van de voorkeur van het huidige kabinet of bestaande Rijksafspraken.

Tot slot

UPB verzet zich niet tegen toezicht, transparantie of eisen van goed bestuur. Integendeel.

Maar goed bestuur begint bij feiten, hoor en wederhoor, onafhankelijke toetsing en gelijke maatstaven voor alle betrokken partijen. Wanneer ernstige termen als “politieke inmenging”, “bestuurlijke instabiliteit” en “stilstand” worden gebruikt, moeten deze worden ondersteund door controleerbare feiten. Wanneer lokale politici ter verantwoording worden geroepen, moet ook het handelen van de gezaghebber toetsbaar zijn. En wanneer Nederland politieke neutraliteit verlangt van het lokale bestuur, moet Nederland zelf iedere twijfel over zijn neutraliteit richting de verkiezingen van 2027 wegnemen. De inwoners van Bonaire behoren uiteindelijk zelf, vrij en zonder directe of indirecte bestuurlijke beïnvloeding, te bepalen welke politieke koers zij na 17 maart 2027 wensen.

Wij vertrouwen erop dat de Tweede Kamer haar controlerende taak ook ten aanzien van het handelen van de Nederlandse regering in deze kwestie ten volle zal uitoefenen.

Hoogachtend,

Namens de fractie van Union Patriotiko Boneriano (UPB)
in de Eilandsraad van Bonaire,

Benito R. Dirksz
fractievoorzitter

Pablo J. Kroon
Eilandsraadslid UPB

Simeona B. Chirino-Felida
Eilandsraadslid UPB

Afschrift aan:

de Raad van State van het Koninkrijk;
de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
de gezaghebber van Bonaire;
de Eilandsraad van Bonaire.